

ФІНАНСОВА КРИЗА НА ПІДПРИЄМСТВІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ

В умовах ринкової економіки підприємства функціонують в умовах з високим ступенем невизначеності розвитку подій і несподіваними впливами зовнішнього середовища на їх діяльність. Динамічні умови зовнішнього середовища вимагають від підприємства динамічного функціонування і постійного застосування арсеналу засобів адаптації. З метою ефективного функціонування підприємству необхідно розрізнати і виявляти можливі загрози із зовнішнього середовища, які можуть викликати негативні наслідки в його роботі. Загрози зовнішнього середовища можуть створювати передумови для виникнення криз у роботі підприємства. Кризи можуть виникати на будь-якому етапі розвитку підприємства, у різних підрозділах, і здійснювати різний за характером вплив. На наш погляд, вивчення сутності криз на підприємстві та визначення можливих їх видів є важливою передумовою ефективного управління підприємством в умовах ринкової економіки.

На рівні окремих підприємств кризові явища обумовлені відсутністю стратегічного планування, порушенням внутрішньогосподарських зв'язків, низьким рівнем ефективного управління.

Вивчення наукової літератури дозволяє зробити висновок, що під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, які виникають на цьому підприємстві.

Дослідження особливостей розвитку вітчизняних підприємств дозволяє виділити такі види криз:

- інвестиційна криза: виникає в умовах, коли підприємство втрачає довіру інвесторів, знижується рівень інвестиційної привабливості, знижується ефективність реалізації інвестиційних проєктів, неефективно використовуються інвестиційні ресурси;

- криза ліквідності: виникає в умовах, коли на підприємстві низький рівень реалізації продукції, збільшується обсяг дебіторської заборгованості, зокрема, простроченої, та відсутній чи ускладнений доступ до зовнішніх джерел фінансування;

- криза неплатоспроможності, яка передбачає, що на підприємстві є значна кредиторська заборгованість, яка не може бути покрита теперішньою вартістю активів підприємства;

- криза прибутковості - передбачає, що перманентні збитки "з'їдають" власний капітал і це призводить до незадовільної структури балансу;

- криза ефективності: виникає на підприємстві при високому рівні витрат, низькому рівні доходів, тривалому періоді збиткової діяльності, низькому рівні фондодідачі, продуктивності праці, оборотності коштів.

Слід відмітити, що визначені види фінансової кризи тісно взаємопов'язані між собою.

Так, внаслідок неефективного і невідповідного зовнішнім умовам планування грошових потоків підприємство може не забезпечити свою діяльність необхідними фінансовими надходженнями і виникає загроза кризи ліквідності.

За умов відсутності необхідних грошових резервів та додаткових зовнішніх джерел фінансування на підприємстві може накопичуватись кредиторська заборгованість, зростати залежність від кредиторів і, як наслідок, виникає криза неплатоспроможності.

Зменшення обсягів прибутків чи тривалий період збитковості знижують ефективність функціонування підприємства (криза прибутковості і ефективності) і вимагають пошуку значних обсягів інвестиційних ресурсів. В умовах низького рівня ефективного функціонування підприємства, відсутності державної підтримки та нестійкого зовнішнього середовища залучення інвестиційних ресурсів на реорганізацію діяльності стає неможливим (інвестиційна криза).

Реалізація комплексного системного підходу до дослідження кризових явищ на підприємстві полягає в розробці адекватних інструментальних методів і засобів протидії кризам, що дозволяють виявляти й описати потенційні кризові ситуації, спроектувати варіанти процедур їхнього розв'язку і притаманну цим процедурам інформаційну базу управління. На цій основі при виникненні кризових ситуацій за допомогою спеціальних заходів антикризового управління стає можливим оперативним шляхом успішно вирішити проблему виходу з цих ситуацій.

На основі наукових праць вітчизняних та закордонних вчених узагальнено підходи до класифікації криз на підприємствах і обґрунтовано їх прояв із урахуванням економічного розвитку в Україні.

ТЕРЕЩЕНКО Наталія Сергіївна - студентка, Житомирський державний технологічний університет

Наукові інтереси: фінансова санація і банкрутство підприємств

E-mail: Tereschenko93@mail.ru